

Fliedtner's inzichten diaconessenhuizen gesticht en wel te Utrecht in 1844 en te 's-Gravenhage in 1865. Vele andere stichtingen volgden in den loop der jaren. Thans bestaan de volgende diaconessenhuizen in ons land.

Amsterdam (Ned. Herv.)	gesticht in	1891
Amsterdam (Luth.)	„ „	1886
Haarlem	„ „	1887
Haarlem (Bethesda Sarepta, alleen epileptici) ..	„ „	1882
Utrecht	„ „	1844
Hilversum	„ „	1897
Den Haag	„ „	1865
Rotterdam	„ „	1883
Groningen	„ „	1903

De gezonde, eeuwig-ware beginselen van reinheid en dienende christelijke liefde vormden het fundament, waarop de Diaconessenhuizen werden gebouwd. Zoo ontstond een begin van een ommekeer ten goede in de ziekenverzorging. Wel verbeterde de technische inrichting ook der diaconessenhuizen onder den invloed van den weldra komenden vooruitgang der geneeskundige wetenschap, wel werden onder invloed hiervan de uitkomsten der ziekenverzorging geheel anders, maar *niet* het verstand in de eerste plaats doch het hart, van waaruit de uitgangen des levens zijn, leidde tot de eerste impulsen, die aanzienlijke verbeteringen bevorderden in het lot der zieken.

Dit zien wij ook bevestigd, wanneer ik nu bespreek, hoe de pionierster der ziekenverpleging in Engeland haar werk is begonnen en heeft voortgezet. Want, evenals de ontwikkeling der ziekenverzorging in ons land den invloed ondergaan heeft van den arbeid van Fliedtner in Kaiserswerth, zoo heeft ook deze veel invloed gehad op Florence Nightingale in Engeland. In het midden der vorige eeuw heerschten in Engeland, evenals in vele andere landen van Europa, in de openbare ziekenhuizen schromelijke toestanden. Het zou mij te ver voeren in dit artikel te veel aandacht te wijden aan de ziekenhuistoestanden in Engeland, doch deze waren niet veel beter dan in andere landen in denzelfden tijd. Ook is het hier de plaats niet uitvoerig in te gaan op het werk van Florence Nightingale in Engeland. Toch moet zij als één van de pioniersters worden beschouwd, die de ziekenverpleging in nieuwe banen heeft geleid. Haar populariteit in Engeland is buitengewoon geweest; voornamelijk toen zij zich op verzoek van Sidney Herbert bereid verklaard had over te gaan tot de organisatie der